

Кірсев Д.Б.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні поняття й тенденції розвитку цифрової економіки. Автором представлено теоретичні аспекти цифрової економіки як економіки майбутнього. Проаналізовано стан та перспективи розвитку цифрової економіки в Україні та пропонується розглядати розвиток цифрової економіки як елемент стратегії суспільного розвитку.

Ключові слова: державне управління, економіка, інформація, цифрова економіка, електронна економіка, економічна система, інформаційна економіка, механізми державного управління.

Постановка проблеми. У січні 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020» і затвердив план заходів щодо її реалізації. У документі наголошено, що шлях до цифрової економіки та цифрового суспільства України пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій.

Розвиток цифрової економіки тягне за собою кардинальні зміни в соціальних відносинах. По-новому структурується ринок, що призводить до появи викликів, пов'язаних із робочими місцями, навичками, безпекою, приватним життям. Ці процеси містять як ризики, так і перспективи розвитку, якщо суспільства до них належним чином підготовлені. Отже, розвиток цифрової економіки слід розглядати як елемент стратегії суспільного розвитку, яка потребує належної уваги з боку науковців та експертного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку інформаційної економіки досліджували А. Чухно, Л. Мельник, Б. Мізюк, Б. Новіков, В. Мунтіян, А. Маслов, В. Павлов, Н. Апатова, Л. Федулова, Є. Ніколаєв, В. Семиноженко. Інформаційний ринок як об'єкт наукових досліджень виступає у працях Ю. Бажал, Р. Васильченко, О. Вершинської, О. Глущенко, Д. Шахова, А. Ткачової та О. Іляш. Однак питання розвитку цифрової економіки в Україні як елемента стратегії суспільного розвитку, залишається малодослідженим.

Постановка завдання. Сьогодні цифрова економіка має безумовні переваги перед матеріальними товарно-грошовими обмінами, такі як швидкість доставки товару або практично мит-

тєве надання послуг. Ще однією перевагою цифрової економіки є більш низька ціна. Наприклад, електронна книга коштує, як правило, на 25–55% дешевше, ніж друкований варіант. Але що ще ми знаємо про цифрову економіку? Які її чинники та фактори розвитку? Які її структурні складники? Які її можливості? Зважаючи на те, що цифрова економіка у світі набуває значних темпів розвитку, а в Україні цього не відбувається, визначення особливостей механізмів державного управління та пропозицій щодо державної підтримки та розвитку інформаційної економіки в Україні стає все більш актуальним. Першочергові завдання – визначення практичних правових, регуляторних (організаційних), економічних та фінансових інфраструктурних механізмів, методів розвитку цифрової економіки та «цифрового суспільства», визначення її цілей та завдань, конкретних її індикативних показників, пріоритетних напрямів розвитку.

Мета статті – визначення можливостей розвитку цифрової економіки як елемента стратегії суспільного розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдяки технологічному прогресу, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернету виникло поняття «цифрова економіка», яке вперше з'явилося у 1995 році з пропозиції американського вченого з Массачусетського університету Ніколаса Негропonte [18]. Перевагами цифрової економіки, на погляд Ніколаса Негропonte, могли стати відсутність фізичних вимірів продукції (зокрема, ваги), які замінюється інформаційним обсягом, а також більш низькі витрати ресурсів на виробництво електронних товарів. А також це набагато менша площа, займана про-

дукцією, і практично миттєве переміщення товарів через мережу Інтернет [12, с. 182].

Цифровий порядок денний Європейського Союзу (Digital Agenda for Europe) був прийнятий у 2010 році і розрахований до 2020 року. Більшість країн ЄС розглядають його як рамковий та приймають відповідні Національні програми розвитку Цифрового суспільства на 1–3 роки, де закладають пріоритетні середньострокові та короткотривалі цілі та індикатори досягнення таких цілей. Так, Німеччина прийняла вже другу програму, розраховану на 2017–2022 роки. У рамках реалізації Цифрового порядку денного Європейський Союз прийняв стратегію Єдиного Цифрового Ринку – Digital Single Market. У рамках цієї програми заплановані інвестиції на суму 300 млрд. євро за 7 років. Завдяки роботі парламентського комітету Україна має змогу приєднатися до цієї стратегії і розраховувати в такому разі на 6–10 млрд. євро інвестицій у цифрову інфраструктуру» [4].

Процеси цифрової трансформації економіки і суспільства несуть безліч перспектив для стимулювання інновацій, ефективності, вдосконалення надання послуг та, таким чином, можуть сприяти інклюзивної і стійкому економічному зростанню, і збільшенню добробуту. Однак розвиток цифрової економіки тягне за собою кардинальні зміни в соціальних відносинах, структурі організації ринків, що призводить до появи викликів, пов'язаних із робочими місцями, навичками, безпекою, приватним життям [1]. У цьому контексті Р. Ліпсі, досліджуючи зв'язок між технологічними змінами і економічним розвитком, зазначив, що «впровадження цифрових технологій матиме значний вплив на суспільство, для якого характерні початковий спад продуктивності і затримка виграшу продуктивності від упровадження нових технологій, скорочення штату (оскільки багато старих навичок не будуть більше потрібні), технологічне безробіття, відмінності в розподілі доходів, які мають тимчасовий характер до моменту, коли пропозиція робочої сили наздожене нові вимоги до кваліфікації персоналу, значні зміни в регіональній структурі розміщення продуктивних сил, необхідній освіті і кваліфікаціях персоналу, інфраструктурі, нормах і правилах (інтелектуальна власність, антимонопольне законодавство і т. д.), способі життя» [16]. Серед переваг для суспільства від розвитку цифрової економіки він називає «забезпечення кращого та дешевшого доступу до знань та інформації, що прискорює здійснення операцій і бізнес-процесів, знижує вартість, яка збільшує вигоду громадян і споживачів» [16]. Тому сьогодні головним завданням політичних дія-

чів є визначення комплексу заходів, які збільшили б вигаш суспільства від розвитку цифрової економіки. Тільки всеосяжний і системний підхід до політики дозволить отримати вигоди від цифрової трансформації для більш інклюзивної зростання.

Незважаючи на згадану нібито віддаленість перспектив цифрової революції, фахівці Організації Економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР – міжнародної організації, членами якої сьогодні є 34 країни та 70 країн мають статус партнерів) переконані, що необхідно вживати заходів вже зараз, оскільки такі нові технології, як «Інтернет речей», знаходять усе більше застосування в сучасному світі, а дійсні управлінські (державно управлінські) практики стають менш адекватними у цьому середовищі змін. Тому у 2017 р ОЕСР виокремила 4 ключові технології для розвитку цифрової трансформації, зокрема «Інтернет речей», «технологія аналізу великих даних», «штучний інтелект» і «технологія блокчейн» [13]. Інтернет речі (Internet of Things, IoT) вміщують пристрої та об'єкти, стан яких може бути змінено через Інтернет.

Число підключених до Інтернету пристроїв у країнах ОЕСР у 2022 р. має сягнути до 14 млрд. (у 14 разів більше, ніж було у 2016 р.). Усього ж у світі аналітики нарахували 4 млрд. користувачів Інтернету із 7,6 млрд. населення. Майже чверть мільйонів інтернет-користувачів – це приріст за 2017 рік, як свідчить звіт «2018 Global Digital» від компанії «We Are Social» та «Hootsuite» [15]. Таку швидкість поповнення Інтернет-користувачів експерти пояснюють поширенням доступних смартфонів та мобільних тарифів. Найбільші темпи зростання показує Африка – на 20% щороку. Із 7,6 млрд. населення планети мобільний телефон нині має дві третини. Більше половини з цих девайсів є «розумними», що спрощує доступ до Інтернету. Зауважимо, що кількість користувачів соціальних медіа також швидко зростає. За рік – на мільйон користувачів. Усього соцмережами користується більше трьох мільярдів людей щомісяця. Дев'ять із 10 з них роблять це за допомогою мобільного Інтернету. За даними цього звіту, кількість Інтернет-користувачів зростає на 7% щороку, кількість користувачів соцмереж зростає на 13%, кількість власників мобільних телефонів щороку збільшується на 4%. Водночас збільшується не лише кількість користувачів онлайн, зростає також кількість проведеного ними часу в Інтернет. За даними GlobalWebIndex, середній юзер проводить в інтернеті по 6 годин. Це основні «людські» характеристики нової економіки. І це відкриває додаткові можливості для великих компаній, як Google, Facebook, Alibaba, Tencent та інших [10].

Питома вага користувачів Інтернету серед дорослого населення України [2; 6]

Джерело даних / Кількість користувачів (глибина проникнення) / Роки	1997	2001	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017
КМІС, грудень 2017 р., %	1	5	15	19	24	29	43	54	62	63
ІнАУ, грудень 2017 р., %			12	18	22	33	50	57	63	64

В Україні поки що ми можемо спостерігати несистемний розвиток у цьому напрямі. Так, до 2016 року кількість інтернет-користувачів в Україні стрімко зростала і перевищила 60%, адже на початку 2016 року майже дві третини (62%) дорослого населення України користувалися Інтернетом. Частка користувачів серед людей 18-39 років в Україні сягнула 91%, як свідчать дані опитування КМІС [2]. Навесні 2017 року вже 63% дорослого населення України були користувачами мережі Інтернет. За тим же джерелом інформації, найбільш популярним є вихід у Інтернет через домашній стаціонарний комп'ютер або ноутбук 54%, хоча сьогодні вже 42% дорослого населення в Україні хоч раз на місяць користуються Інтернетом на мобільних пристроях (зокрема на смартфонах) [2]. Користування Інтернетом суттєво варіюється залежно від області проживання. Але вже впродовж двох десятиліть «головні осі розбіжностей у поширенні Інтернету в Україні залишаються незмінними – це вік і тип поселення» [2]. Як і раніше, простежується лінійна зворотна залежність між віком і використанням Інтернету. Чим молодший вік, тим вище проникнення Інтернету. Протягом останніх двох років усім віковим групам молодшим за 60 років притаманне активне зростання користування Інтернетом. Порівняно з більшістю розвинутих країн Західної Європи та Північної Америки проникнення Інтернету в Україні відбувається дещо повільніше. Крім того, 2017 рік показав, що кількість користувачів навіть скоротилася [2].

Опитування Інтернет Асоціації України [6], за підсумками 2017 року, також підтвердило, що вперше з початку досліджень інтернет-аудиторії кількість користувачів скоротилася: «проникнення регулярних інтернет-користувачів, старших 15 років, в Україні збереглося приблизно на тому ж рівні – 64,04% (у 2017 – 64,84%). Але при цьому «вперше відбулося помітне зниження абсолютного числа регулярних користувачів – із 21,6 млн. середини 2017 року до 21,0 млн. за підсумками грудня минулого року» [6]. Згідно з оприлюдненими даними, частка регулярних користувачів Інтернету (користуються 1 раз на місяць і частіше) в 2017 склала 64% населення, при цьому Інтернет удома є у 63,35% користувачів. Із 2004 року відсоток користувачів всесвітньої паву-

тини в Україні лише зростає, збільшившись із 12% до 64% [6]. Як бачимо, третина населення сіл взагалі не має доступу до швидкісного Інтернету.

Отже, перша проблема, як свідчать указані раніше джерела, така, що розвиток Інтернет породжує такий вид соціальної диференціації (а також інформаційної дискримінації) в Україні як те, що сільське населення, особи з низьким рівнем доходу і старші вікові групи користуються Інтернетом значно менше за інших.

Інша проблема для України – те, що під час використання «Інтернету речей» немає стандартів. На національному рівні вони прийняті в Німеччині, Нідерландах, Японії та Іспанії. ОЕСР оголосила, що продовжить працювати над розробкою стандартів щодо «Інтернету речей» у рамках реалізованого у 2017–2018 рр. горизонтального проекту «Going Digital» [13]. Це мультидисциплінарна, комплексна ініціатива країн-членів ОЕСР, метою якої є надання допомоги політичним діячам у кращому розумінні цифрових змін, що відбуваються в різних галузях економіки і суспільства в цілому. Це передбачає розвиток політичних інструментів, які сприятимуть процвітанню економіки і суспільства в умовах загальної цифровізації. Результатом проекту є формулювання рекомендацій для проактивної, а не пасивної політики, яка стане драйвером економічного зростання і соціального благополуччя, сприятиме вирішенню проблем уповільнення темпів зростання, безробіття та нерівності в багатьох країнах. У рамках реалізації цього проекту (2017–2018 рр.) фахівці ОЕСР досліджують можливості застосування і перспективи подальшого впровадження цифрових технологій, зокрема у сфері науки, фінансових ринків, освіти і навичок, державного управління та торгівлі. Проект об'єднує досвід і практику країн-членів ОЕСР у сфері цифрової економіки і підтримує дискусію на міжнародному рівні, пов'язану з вирішенням проблем, викликаних цифровою трансформацією. Проект «Going Digital» офіційно запущений 12 січня 2017 року на конференції, спільно організованій ОЕСР і Міністерством економіки та енергетики Німеччини в Берліні. Ключовими питаннями проекту є необхідність збільшення інвестицій у цифрову інфраструктуру; необхідність стимулювання конкуренції в інфор-

маційно-комунікаційному секторі, міжнародного співробітництва та кооперації між антимонопольними органами; необхідність кооперації між зацікавленими особами для підвищення надійності та безпеки цифрових мереж, дотримання особистих свобод і прав споживачів, сумісності цифрових стандартів; необхідність гарантувати загальність вигод цифрової трансформації для країн будь-якого рівня економічного розвитку, для фірм будь-яких розмірів, людей різного віку і рівнів освіти; необхідність удосконалення вимірювань цифрової трансформації, її наслідків, зокрема потоки даних і макроекономічну статистику; необхідність адаптації державного сектора і сфери послуг до змін. Реалізуватися проект має протягом двох років (2017–2018 рр.). Це має стати першочерговим завданням і для України, яка тісно співпрацює з ОЕСР. Крім того, ОЕСР проводить регулярні експертні огляди (Peer Review) у країнах-членах і країнах, які не є членами. Проведення кожного такого огляду ОЕСР в Україні сприяє поглибленню співробітництва. Огляди мають велике практичне значення, оскільки містять конкретні рекомендації щодо покращення державної політики у певній сфері. У 2014 році Рада ОЕСР прийняла рішення про поглиблення співпраці з Україною шляхом надання досвіду Організації для вирішення наявних питань у сфері державного управління та проведення необхідних реформ. Оскільки в Україні система управління економікою перебуває у процесі змін, є нагальна потреба вдосконалення механізму державного управління економікою загалом та інформаційної економікою зокрема. Потребують розробки принципово нові підходи до форм і методів управління. Є необхідність визначення науково обґрунтованих нормативно-правових аспектів державного регулювання. Ще однією серед визначених ОЕСР технологій є технологія аналізу великих даних (Big Data) – це набір методів та інструментів, які використовуються з метою обробки та інтерпретації великих обсягів даних. Вони широко використовуються для встановлення відносин і залежностей, підготовки прогнозів (дані державного сектора, охорони здоров'я, освіти).

Штучний інтелект – це технології, які виконують людиноподібні когнітивні функції. Експерти вважають, що використання штучного інтелекту сприятиме вирішенню складних і комплексних завдань, підвищення продуктивності, конкурентоспроможності.

Блокчейн (blockchain) – це децентралізована і дезінтегрована технологія, яка полегшує економічні транзакції й однорангові взаємодії. Дозволяє усунути необхідність використання довірених повноважень або оператора-посередника (у страхуванні,

фінансовій сфері, віртуальні валюти). Україна вже запровадила електронний державний аукціон на основі криптографічної технології. Також організаційно-економічна структура суб'єктів господарювання у сфері цифрової економіки в умовах глобалізації й інноваційного розвитку вже не відповідає сучасним об'єктивним потребам українського суспільства – «тільки 17% українських виробництв використовують інновації, тоді як у ЄС цей показник сягає близько 49%. Ми втрачаємо або марнуємо власний потенціал через низьку ефективність виробництва» [3]. Отже, є необхідність створення ефективного інформаційного забезпечення суспільства з метою отримання якомога більшою кількістю зацікавлених переваг від розвитку цифрової економіки як елемента стратегії суспільного розвитку. Адже «цифрова економіка – це також цифровий ринок. Якщо українські ІТ-компанії можуть дозволити собі найсучасніше обладнання, то малий та середній бізнес, потенційні покупці товарів та послуг в Україні, обмежені як у техніці, так і у фінансах. Це стосується й середньостатистичного споживача, якому не доступні сучасні цифрові блага (наприклад, «розумне житло», автоматизовані пересувні магазини чи навіть найпримітивніші каси самообслуговування). Тут діє проста формула: більше доступної функціональності товарів та послуг – більший обіг грошей, більше робочих місць» [11].

Цифрова економіка («інтернет-економіка», «нова економіка», «веб-економіка») є прискорювачем суспільного розвитку. Вона здатна швидко підвищити ВВП країни, змінити його структуру [1]. У світовій економіці 20% від цифрової економіки подолано ще у 2015 р. Сьогодні цифрова економіка має такі безумовні переваги перед матеріальними товарно-грошовими обмінами, як швидкість доставки товару або практично миттєве надання послуг. Ще однією перевагою цифрової економіки є більш низька ціна. Наприклад, електронна книга коштує, як правило, на 25–55% дешевше, ніж друкований варіант. Однією з ключових переваг цифрової економіки перед матеріальними обмінами є те, що електронні товари є практично нескінченними, існують в електронному вигляді. Матеріальні є завжди обмеженими в кількості. Отримати доступ до них значно складніше [8, с. 32]. Сьогодні електронна економіка вже виходить за межі комерційних аспектів. Вона впроваджується у великі компанії і корпорації, а також у соціальні сфери життєдіяльності населення країн. Окрім того, у світі відбувається «цифровізація» урядових організацій і структур, зокрема країни-сусіди України запроваджують цифрові технології

в державному управлінні швидкими темпами [7, с. 40]. У 2017 році аналітики Російської асоціації електронних комунікацій (РАЕК) оцінили внесок цифрової економіки в економіку Росії в 2,1% ВВП, а внесок мобільної економіки – в 3,8% ВВП. Сумарний внесок оцінюють у 5,06% ВВП.

Не дивлячись на те, що Україна не в авангарді серед таких країн, як Естонія, Ірландія, Швеція, Ізраїль, Великобританія, Австралія, де ROI інвестиції в цифрову трансформацію сягають 500%, уряд України також засвідчує свої можливості та готовність розвивати цифрову економіку. У січні 2018 р. схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, підкреслюючи, що Україна також має певні можливості у поширенні послуг, сучасних продуктів для покращення якості і конкурентності економіки [4].

Щоб проаналізувати ці можливості, звернімося до критеріїв, за якими експерти визначають стан розвитку цифрової економіки. Систематизувавши їх, отримуємо два блоки критеріїв. Перший – це кількісні показники та індекси, які характеризують ступінь проникнення ІКТ в економіку та суспільне життя. Другий – це показники, які у 2017 р. ОЕСР виокремила як ключові технології для розвитку цифровізації та цифрової трансформації – інтернет-речей, технологія аналізу великих даних, штучний інтелект і технологія блокчейн [13].

Кількісні показники. Кількість абонентів бездротового доступу до Інтернету. Це активні абоненти послуг мобільного, супутникового, бездротового наземного фіксованого та рухомого доступу до Інтернету та до широкопasmового Інтернету – фізичні /юридичні особи, які уклали договір / договори на користування послугами мережі передачі даних на кінець звітного періоду. Показники кількості наданих в електронній формі державних послуг та послуг органів місцевого самоврядування. Показник інноваційності – кількість товарів, робіт, послуг, які є новими, або такі, що піддавалися протягом останніх трьох років різного ступеню технологічним змінам.

Індекси та рейтинги. У презентованій у 2016 році визначено такі рейтингові показники (на основі глобальних індексів розвитку): «1) у 2020 Україна – № 40 у рейтингу Networked Readiness Index (WEF) (64-те місце у 2016); 2) у 2020 Україна – № 40 у рейтингу Global Innovation Index (INSEAD, WIPO) (56-те місце у 2016); 3) у 2020 Україна – № 50 у рейтингу Global Competitiveness Index (WEF) (85-те місце у 2016, індекс кумулятивний)» [9]. Розглянемо, що вони означають.

Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index) формується на основі 81 показ-

ника, які відображають ключові фактори інноваційного розвитку країн [20]. Індекс готовності країн до мережевого суспільства (WEF Networked Readiness Index) – умови поширення ІКТ із метою соціально-економічного розвитку [19]. Індекс розвитку ІКТ (ITU ICT Development Index) – ступінь розвитку інфраструктури ІКТ, затребуваності ІКТ населенням. Показує масштаб «цифрового розриву» між розвиненими і країнами, які розвиваються [17]. Індекс розвитку електронного уряду (UN E-government Development Index) демонструє ступінь готовності країн до реалізації та використання послуг електронного уряду [17]. Глобальний індекс кібербезпеки (Global Cybersecurity Index) – для розрахунку використовуються дані про розвиток правових, технічних і організаційних заходів у сфері кібербезпеки, наявності державних освітніх і наукових інститутів, партнерств, механізмів співробітництва та систем обміну інформацією [14].

Крім того, цифрова економіка у своїй основі має мережеву базову структуру. Суспільство отримало новий тип соціальної структури, стало «мережевим суспільством». У цих нових умовах розвивається та трансформується й державне управління економікою. Гнучке управління та новий державний менеджмент змінюють централізований адміністративний контроль. Від політики обмеження монополізму відбувається перехід до створення умов вільного підприємництва та інвестування, розвитку конкурентного середовища, розвитку інноваційної діяльності. Це відбувається за допомогою різних організаційно-економічних методів та інструментів. Отже, механізми реалізації державної політики розвитку інформаційної економіки в Україні мають відповідати сучасним реаліям, об'єктивним суспільним та економічним процесам. Саме з цією метою Кабінетом Міністрів України було схвалено зазначену раніше «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020» та затверджено план заходів щодо її реалізації. Цей документ розроблено спільно Ні Tech Office Ukraine, Кабінетом Міністрів України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Комітетом із питань інформатизації та зв'язку та групою провідних експертів. У ньому наголошено, що шлях до цифрової економіки та цифрового суспільства України пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій. Концепція розвитку цифрової економіки є важливим кроком до стимулювання внутрішніх ринків споживання, упровадження та виробництва цифрових технологій. Документ визначає першочергові кроки щодо імплементації відпо-

відних стимулів та створення умов для цифровізації в реальному секторі економіки, в суспільстві, освіті, медицині, екології тощо, виклики та інструменти розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетентцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації країни.

Натепер в Україні ринок інформаційних продуктів і послуг перебуває на стадії формування. Основними компонентами ринку інформаційних продуктів є такі: технічний і технологічний, (сучасне інформаційне устаткування, потужні комп'ютери, розвинена комп'ютерна мережа та відповідні їм технології переробки інформації, що дає можливість роботи в глобальній комп'ютерній мережі Internet, здійснювати пошук інформації, клієнтів, товарів, технологія ведення гіпертекстового середовища, електронна пошта); нормативно-правовий (законодавче підґрунтя, яким врегульований інформаційний ринок); організаційний (елементи державного регулювання взаємодії виробників і розповсюджувачів інформаційних продуктів і послуг). Виходячи з цих критеріїв, можна зауважити, що розвиток цифрової економіки – це комплекс механізмів, мотивацій та стимулів розвитку цифрових технологій, а тому розгалуженої цифрової інфраструктури задля використання можливостей держави, посилення її конкурентоздатності, а також зростання благополуччя громадян.

Висновки. Цифрова економіка – новий вид економічних відносин, який спричинює зміни в соціальних відносинах, які містять як перспективи для стимулювання інновацій, ефективності управління, вдосконалення надання послуг, сприяючи інклюзії та стійкому економічному зростанню, добробуту громадян, країни та суспільства, так і загрози. По-новому структурується ринок, що призводить до появи викликів, пов'язаних із робочими місцями, навичками, безпекою, приватним життям. Українське суспільство має бути до таких змін належним чином підготовлене. Тому розвиток цифрової економіки слід розглядати як елемент стратегії суспільного розвитку, яка потребує належного науково-експертного обґрунтування. Концепція розвитку цифрових технологій передбачає виконання низки заходів, мета яких – подолання цифрового розриву (від запровадження цифрових робочих місць до приєднання до цифрових ініціатив сучасного світу, проведення досліджень цифровізації промисловості та бізнесу, визначення базових цифрових послуг, підготовку заходів з модернізації освіти, а також формування прогнозів цифрового розвитку України до 2020 року. Водночас невирішеними залишаються завдання визначення конкретних практичних правових, регуляторних (організаційних), економічних та фінансових інфраструктурних механізмів, методів розвитку «цифрового суспільства».

Список літератури:

1. Джусов О.А., Апальков С.С. Цифрова економіка: структурні зрушення. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 9.
2. Динаміка користування Інтернет в Україні: травень 2017. Соціологічне опитування КМІС. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=732&page=1&t=5> (дата звернення: 20.01.2019).
3. Кубів С. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. *Новое Время*. 28 листопада 2017 р. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrova-ekonomika-pro-novi-mozhливosti-dlja-ukrajini-2282520.html> (дата звернення: 20.01.2019).
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>. (дата звернення: 20.01.2019).
5. Проект Закону «Про цифровий порядок денний України». Презентація. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, березень 2017 р. URL: <http://iportal.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf> (дата звернення: 20.01.2019).
6. Проникновение интернета в Украине. Общенациональный репрезентативный опрос, декабрь 2017. Factum Group Ukraine. Інтернет Асоціація України. URL: http://inau.ua/sites/default/files/file/1801/iv_kvartal_2017.pdf (дата звернення: 20.01.2019).
7. Рыбак С.Ю., Лантратов К.В. «Цифра» будет пронизывать все и вся. *Горизонты*. 2017. № 2. С. 40–41.
8. Тютюнин В.В., Зелинская Е.В., Конюхов В.Ю., Кочнева Е.В., Пивоварова В.О., Холодилова Е.В. Разработка Стратегии развития инжинирингового предприятия. *Молодежный вестник ИрГТУ*. 2015. № 2. С. 32.
9. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020): Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. Грудень, 2016. URL: <https://uccs.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 20.01.2019).
10. Цифровая экономика: краткий статистический сборник / Г.И. Абдрахманова, Л.М. Гохберг, А.В. Демьяненко и др.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». Москва: НИУ ВШЭ, 2018. 96 с.

11. Щербатенко О. Перспективи та перешкоди цифрової економіки в Україні // *Na chas*. 2018. URL: <https://nachasi.com/2018/01/29/no-annoying-sites/> (дата звернення: 20.01.2019).
12. Юмаев Е.А. Инновационно-промышленная политика в свете перехода к индустрии 4.0: Зарубежные тенденции и вызовы для России. *Журнал экономической теории*. 2017. № 2. С. 181–185.
13. Digital economy outlook // OECD. URL: <http://www.oecd.org/going-digital/> (дата звернення: 20.01.2019).
14. Global Cybersecurity Index 2017. URL: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Pages/GCI.aspx> (дата звернення: 20.01.2019).
15. Global digital report 2018. //«We Are Social», «Hootsuite», 2018. <https://digitalreport.wearesocial.com/> (дата звернення: 20.01.2019).
16. Lipsey R. Technological Shocks: Past, Present and Future. 2002. URL: <http://www.sfu.ca/~rlipsey/T&G.PDF> (дата звернення: 20.01.2019).
17. Measuring the Information Society Report 2017. URL: http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2017/MISR2017_Volume1.pdf (дата звернення: 20.01.2019).
18. Negroponte, Nicholas. Being digital. New York: Alfred A. Knopf. 1995. 243 p.
19. The Global Information Technology: Innovating in the Digital Economy. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-information-technology-report-2016> (дата звернення: 20.01.2019).
20. The Global Innovation Index 2017: Innovation Feeding the World. URL: <http://unpan3.un.org/egovkb/en-us/Global-Survey/> (дата звернення: 20.01.2019).

РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ЭЛЕМЕНТ СТРАТЕГИИ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены основные понятия и основные тенденции цифровой экономики. Представлены теоретические аспекты цифровой экономики как экономики будущего. Проанализировано состояние и перспективы развития цифровой экономики в Украине. Предлагается рассматривать развитие цифровой экономики как элемент стратегии общественного развития.

Ключевые слова: государственное управление, экономика, информация, цифровая экономика, электронная экономика, экономическая система, информационная экономика, механизмы государственного управления.

DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT AS AN ELEMENTS OF SOCIAL DEVELOPMENT STRATEGY IN UKRAINE

The article deals with the basic concepts and basic tendencies of the digital economy. The theoretical aspects of the digital economy as the future economy are presented. The state and prospects of the development of the digital economy in Ukraine are analyzed. It is proposed to consider the development of the digital economy as an element of the strategy of social development.

Key words: state administration, economy, information, digital economy, electronic economy, economic system, information economy, mechanisms of state administration.